

2 हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य
बी. एड. प्रवेशे न्यूनतमाङ्कानां
विषये नूतननिर्णयः

3 मुख्यनिर्वाचनायुक्तः
ज्ञानेशकुमारः विशिष्टपूर्व-
छात्र-पुरस्कारेण स सम्मानितः

4 विख्यातः भारतीयः
अर्थशास्त्रज्ञः अमर्त्यसेनः

सुभाषितम्

एतदर्थे कुलीनानां,
नृपाः कुर्वन्ति संग्रहम्।
आदिमध्यावसानेषु,
न ते गच्छन्ति विक्रियाम्।।

राजा विद्वान् और अच्छे कुलों
में उत्पन्न व्यक्तियों को अपने
परामर्शदाता के रूप में
इसलिए नियुक्त करते हैं कि
उनके व्यवहार में प्रारम्भ, मध्य
तथा अन्त तक भी कोई
विकृति नहीं होती है, और वे
सदैव राजा को सही परामर्श
देते हैं।

हिमसंस्कृतवार्ताः

हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य
एकवर्षस्य सदस्यता

900 ₹

One year subscription to the daily
Sanskrit newspaper is only 100 Rupees
To subscribe, text us a message
saying hello on the number below.

7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धीनां कृते,
राजनैतिक-सांस्कृतिकविचारणाञ्च
कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्

जसवंत कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मूले

कस्बा कोटला जिला कांगडा हि.प्र.

पत्रव्यवसाहसङ्केतः-१७७१११

सङ्केतः-प्रबन्धनिदेशिका-शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

तृतीयायां टी-20 इति
अन्ताराष्ट्रिय-क्रिकेट-
क्रीडायां भारतीयपुरुषदलेन
आस्ट्रेलिया-देशं
पञ्चस्तोभैः पराजितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - तृतीयायां टी-
20 इति अन्ताराष्ट्रिय-क्रिकेट-
क्रीडायां भारतीयपुरुषदलेन
आस्ट्रेलिया-देशं पञ्चस्तोभैः पराजितम्
। अनेन विजयेन पञ्च-टी-20 इति
क्रीडा-शृङ्खलायां एकैकांकायां समं
जातम्। क्रीडाता अष्ट्रेलियेति दलेन
षट्क्रीडकानां हानौ
षडशीत्यधिकैकशत-धावनाङ्काः
रचिताः आसन्।

विश्वविजेता भारतीय- महिला- क्रिकेटदलम्

विश्वचषकस्य अंतिमे चक्रे भारतेन दक्षिण अफ्रीका दलं 52 धावनाङ्कैः पराजित्य विजितं विश्वचषकम्

शैफाली वर्मा स्पर्धायाः
दीप्ति शर्मा च श्रृंखलायाः
सर्वश्रेष्ठक्रीडिका

हिमसंस्कृतवार्ताः- कामेश्वर शर्मा
आई. सी. सी. महिला- विश्वचषक 2025
तमस्य संस्करणस्य अंतिमे चक्रे भारतीय-
महिला- क्रिकेटदलेन दक्षिण अफ्रीका -
महिला- क्रिकेटदलं पराजितम्। अनेन
विजयेन भारतीयदलं विश्वविजेता जातम्।
पणकं विजित्य दलेन दक्षिण अफ्रीका
क्षेत्ररक्षणं चयनितम्। भारतस्य प्रारम्भः
सुदृढः अभवत्। स्मृति मन्थना 45,
शैफाली वर्मा 87, जेमिमा रोड्रिक्स 24,
दीप्ति शर्मा अविजितं 58*, रिचा घोषश्च
34 धावनांकानां योगदानं दत्तवत्यः।
भारतेन 50 कन्दुकचक्रेषु 298
धावनांकान् संगृह्य दक्षिण अफ्रीकासमक्षं

299 धावनांकानां लक्ष्यं स्थापितम्।
दक्षिण अफ्रीका पक्षतः अयाबांगा खाका
3, क्लर्क, म्लाबा, द्राइआन च 1-1 स्तोभं
गृहीतम्। प्रत्युत्तरे दक्षिण अफ्रीका दलं
45.3 कन्दुकचक्रेषु केवलं 246
धावनांकान् एव कर्तुम् अशक्नोत्। लौरा
वोलवार्ड 101, डर्कसेन 35, सुने लूस 25,
तजमिन ब्रिट्ज 23 धावनांकान्
योजितवत्यः। एतासां साहाय्येन 45.3
कन्दुकचक्रेषु 246 धावनांकान् एव
अर्जितवान्। अनेन दक्षिण अफ्रीका देशं
52 धावनांकैः पराजित्य भारतेन इयं
विश्वचषकप्रतिस्पर्धा विजिता। उभयोः
दलयोः कृते विश्वचषकविजेतुम् अयं प्रथमः
अवसरः आसीत्। यत्र भारतस्य अके
विजयश्रीः समागता।
शैफाली वर्मा स्पर्धायाः सर्वश्रेष्ठा क्रीडिका
तथा दीप्ति शर्मा विश्वचषकस्य सर्वश्रेष्ठा
क्रीडिका चयनिता।

कैरिबियन-देशेषु मादकद्रव्याणां
प्रतिरोध-कार्यमधिकृत्य

सैन्यबलस्य अत्यधिकप्रयोगः
अभवदिति उक्त्वा रुस-देशः

अमेरिकादेशस्य निन्दाम् अकरोत्
हिमसंस्कृतवार्ताः - कैरिबियन-देशेषु

मादकद्रव्याणां प्रतिरोध-कार्यमधिकृत्य
सैन्यबलस्य अत्यधिकप्रयोगः अभवदिति
उक्त्वा रुस-देशः अमेरिकादेशस्य निन्दाम्
अकरोत्। विदेशमन्त्रालयस्य प्रवक्ता
मारिया जाखारोवा इत्येषा उक्तवती यत्
एतादृशानि कार्याणि संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य
अन्ताराष्ट्रिय-नियमानाञ्च उल्लङ्घनं
कुर्वन्तीति। वेनेजुएला देशस्य
सार्वभौमत्वस्य समर्थनं रुस-देशः पुनः
दृढीकुर्वन्, ल्याटिन-अमेरिका-
कैरिबियन-देशाश्च शान्तिमण्डले एव
तिष्ठन्त्विति आग्रहमपि अकरोत्।

जवाहरलालनेहरूक्रीडाङ्गणे
सेखोन् आईएफफ मैराथन् २०२५

इत्यस्य प्रथमसंस्करणस्यायोजनम्
भारतीयवायुसेना राजधानीस्थे

जवाहरलालनेहरूक्रीडाङ्गणे सेखोन् आईएफफ
मैराथन् २०२५ इत्यस्य प्रथमसंस्करणस्य
आयोजनं कृतवती। १९७१ तमे वर्षे भारत-
पाकयुद्धे भारतस्य सर्वोच्चयुद्धकालस्य
शौर्यपुरस्कारेण परमवीरचक्रेण पुरस्कृतः
एकमात्रः भारतीयवायुसेनापदाधिकारी
निर्मलजितसिंहसेखोन् इत्यस्मै श्रद्धांजलिरूपेण
एतस्य कार्यक्रमआयोजनं क्रियते।

श्रीहरिकोटा-नगरतः सी. एम्. एस्. -
03 इति उपग्रहस्य प्रक्षेपणम् अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - भारतस्य सर्वाधिकं
भारयुतं सम्प्रेषण-उपग्रहं सी. एम्. एस्. -

03 (जी. एस्. ए. टी.-7 आर) इति
श्रीहरिकोटा-नगरस्य सतीश धवन्-
अन्तरिक्ष केन्द्रात् प्रक्षेपितम् अभवत् ।
अस्य अभियानस्य उद्देश्यं नौसेनायाः
सम्प्रेषण-वर्धनेन सह दूरस्थेषु प्रदेशेषु
डिजिटललाख्यं सम्पर्कं वर्धनञ्च अस्ति।
इसरो इत्यनेन सार्धपञ्चवादेन देशस्य
सर्वाधिकं भारयुतं सम्प्रेषण-उपग्रहं
CMS-03 प्रक्षेपितम् ।

राष्ट्रपति-द्रौपदीमुर्मु-वर्यया स्वतन्त्रतायाः शताब्द-वर्षपर्यन्तं
विकसितभारतस्य लक्ष्यं साधयितुं महिलानां पुरुषाणाञ्च
सामूहिकप्रयासानां समानभागित्वस्य च आह्वानं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - राष्ट्रपतिः द्रौपदी
मुर्मुः इत्येषा राष्ट्रस्य विकसितदेशः भवेत्
इति धिया प्रतिबद्धतां दृढतया

प्रकटितवती । सा उक्तवती यत्
स्वतन्त्रतायाः शताब्द- वर्षपर्यन्तं
एतल्लक्ष्यं साधयितुं महिलानां पुरुषाणाञ्च
समान-सहभागित्वस्य आवश्यकता
भविष्यतीति। हरिद्वार-नगरे पतञ्जलि-
विश्वविद्यालयस्य द्वितीय-दीक्षांत समारोहं
सम्बोधयन्ती राष्ट्रपतिः अवदत् यत्
विकसित-भारतस्य सङ्कल्पं साधयितुं
सामूहिकप्रयासः आवश्यकः अस्ति।
महिलाशिक्षायाः महत्त्वं प्रकाशयन्ती
श्रीमती मुर्मुः अवदत् यत् शिक्षिताः
कन्याः राष्ट्रस्य गौरवम् वर्धयन्ति।
अवधेयमस्ति यत् राष्ट्रपतिः उत्तराखण्ड-
राज्यस्य त्रिदिवसीयायां यात्रायाम् अस्ति।

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य बी. एड. प्रवेशे न्यूनतमाङ्कानां विषये नूतननिर्णयः

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ पद्मनाभः, शिमला।

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयेन बी. एड. पाठ्यक्रमस्य रिक्तासनेषु पूर्वार्थं महान् निर्णयः कृतः। केन्द्रीय बी. एड. प्रवेशसमित्या २०२५-२६ शैक्षणिकवर्षस्य रिक्तानि २८०१ आसनानि पूर्यन्तु न्यूनतमाङ्केषु दशलक्षणशतम् (१०%) पर्यन्तम् अपकर्षः प्रदत्तः अस्ति। अस्य निर्णयस्य अनुसारं सामान्यवर्गस्य (अनारक्षित) अभ्यर्थिनां कृते उत्तीर्णाङ्काः ३५ प्रतिशततः २५ प्रतिशतं कृताः, यत् पूर्वं ५३ अङ्काः आसन्, ते इदानीं ३८ अङ्काः एव भविष्यन्ति। आरक्षितवर्गभ्यः अनुसूचितजातिः, अनुसूचितजनजातिः, अन्यपृष्ठवर्गः चेत्येतेभ्यः पात्रताङ्काः ३० प्रतिशततः २० प्रतिशतं कृताः। प्रवेशाय न्यूनतमयोग्यताङ्काः ४५ प्रतिशततः ३० प्रतिशतं पर्यन्तं न्यूनकृताः।

अनेकवारं परामर्शो अपि रिक्तासनानि न पूरितानि

राज्यस्य विविधेषु बी. एड. संस्थानेषु अनेकेषु आसनेषु रिक्ता आसीत्। बहुवारं परामर्शचक्रे (काउन्सिलिङ्ग) आयोजितेऽपि सर्वसनानि न पूरितानि। अतः विश्वविद्यालयप्रशासनस्य कथनं वर्तते यत् एषः निर्णयः योग्याभ्यर्थिभ्यः अवसरप्रदानाय, शिक्षणसंस्थानेषु रिक्तासनपूर्वार्थं कृतः। समितेः अध्यक्षः अपि उक्तवान्

यत् इच्छुकाः अभ्यर्थिनः एतस्य अवसरस्य लाभं गृह्णन्तु, यतः कस्यापि आसनस्य रिक्तता न भवेत्।

अन्याः नियमाश्च यथावत्

विश्वविद्यालयेन स्यष्टीकृतं यत् अस्य अपकर्षस्य अतिरिक्तं बी. एड. प्रवेशप्रविधौ (प्रॉस्पेक्टस) २०२५-२६ निर्दिष्टाः अन्याः सर्वाः नियमाश्च यथावत् एव भविष्यन्ति। इच्छुकः अभ्यर्थिनः ६ नवम्बरतः ९ नवम्बरपर्यन्तं विश्वविद्यालयस्य प्रवेशपोर्टले लॉगिन कृत्वा “ओपन ऑन-सॉट ऑफलाइन राउण्ड” इत्यस्मिन् प्रवेशाय ऑनलाइन आवेदनपत्रं पूर्यन्तु शक्नुवन्ति।

एम. ए., एम. पी. एड., एम.

एस. सी. परिणामाः प्रकाशिताः

हिमाचलप्रदेश- विश्वविद्यालयेन स्नातकोत्तर-पाठ्यक्रमाणां परिणामाः अपि प्रकाशिताः। विद्यार्थीगणाः स्वस्व- आई. डी. उपयुज्य विश्वविद्यालयस्य जालपुटे परिणामान् पश्यन्तु। एम. ए. फिजिकल एजुकेशन द्वितीयसत्रस्य नियमितवर्गं ८३.३३ प्रतिशतं विद्यार्थिनः उत्तीर्णाः अभवन्। एम. पी. एड. द्वितीयसत्रस्य नियमितवर्गं ९३.५५ प्रतिशतं विद्यार्थिनः सफलाः अभवन्। एम. एस. सी. गणितविषये तु परिणामः अतिश्रेष्ठः अभवत्। प्रथमसत्रे (सी. बी. सी. एस.) ९९.७९ प्रतिशतं, द्वितीयसत्रे (सी. बी. सी. एस.) मध्ये ९९.७८ प्रतिशतं विद्यार्थिनः सफलाः अभवन्। सी. बी. सी. एस. प्रणाली- अन्तर्गतद्वितीयसत्रस्य परिणामः ७३.३३ प्रतिशतः प्राप्तः।

परीक्षानियन्त्रकः प्रो. श्यामलालकौशलः उक्तवान् यत् अनुपूरकप्रकरणानि अपि उत्तीर्णप्रतिशतगणने अन्तर्भावितानि सन्ति। विश्वविद्यालयेन सर्वेषां सम्बद्धमहाविद्यालयानां प्राचार्यैः विभागाध्यक्षैश्च निर्देशः प्रदत्तः यत् ते विद्यार्थीभ्यः परिणामसंबद्धं विवरणं प्रदद्युः।

लोकनिर्माणविभागस्य अधिनियमाः, नियमाः, मार्गदर्शिकाः च जनसामान्येभ्यः उपलब्धाः - मुख्यमंत्री सुख्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुख्खुः अवदत् यत् लोकनिर्माणविभागेन विगतपञ्चाशद्वर्षेभ्यः सर्वेषां अधिनियमानाम्, नियमानाम्, आधारभूतसंरचनानां, मार्गदर्शिकानां, मानकानां च संग्रहः संकलितः यत् ते जनसामान्यं प्रति सुलभतया सुलभाः भवेयुः। सः अवदत् यत् एतत् अभिलेखीकरणं निविदाकर्तृणां, कार्यान्वयनसंस्थानां च सहितं सर्वकारस्य अन्येषां च हितधारकाणां पारदर्शितां, उत्तरदायित्वं, सुलभतां च वर्धयितुं महत्त्वपूर्णं भविष्यति, भ्रष्टाचारस्य निरीक्षणं च सहायकं भविष्यति। एतेन उपक्रमेण लोकनिर्माणविभागस्य परिचालनसम्बद्धाः महत्त्वपूर्णाः सूचनाः प्रपत्राणि च प्राप्तुं विविधसर्वकारीयकार्यालयेषु गन्तुं जनानां आवश्यकता नष्टा भविष्यति। अस्मिन् उपक्रमे लोकनिर्माणविभागस्य सर्वेषु क्षेत्रेषु सिविल, विद्युत्, यांत्रिकं, वास्तुशिल्पं, वित्तीयपक्षः च समाविष्टाः सन्ति।

मुख्यमंत्री शासने पारदर्शिता, दक्षता, अङ्गीकरणं च प्रवर्धयितुं व्यापकम् उपयोक्तुं-अनुकूलं च उपायं स्वीकर्तुम् आवश्यकतायां बलं दत्तवान्। सर्वेषां महत्त्वपूर्णानाम् अधिनियमानाम्, नियमानाम्, मार्गदर्शिकानां च संकलनेन समयस्य रक्षणं, लोकसेवाप्रदानस्य परिष्कारः, विभागीयकार्यक्षमता च आधुनिकप्रशासनिका-वश्यकताभिः सह संरेखणं भविष्यति। लोकनिर्माणमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण मार्गनिर्माणं, सुरक्षां, विकासं च सम्बद्धाः विविधाः अधिनियमाः, नियमाः, मानकाः च संकलिताः। उद्देश्यं जनसामान्यं प्रति उतमाः, सुरक्षिताः, सुलभाः च सुविधाः प्रदातुं भवति।

मुख्यमंत्रिणा सुख्खुना कर्मचारिणां हिताय प्रमुखनिर्णयः स्वीकृतः, पेन्शनगणनायै प्रदास्यते नियमितसेवायाः लाभः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

हिमाचलप्रदेश- विद्यालय- व्याख्यातसङ्घस्य प्रान्तीयमुख्यमिडियासचिवेन राजनशर्मा इत्यनेन उक्तं यत् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुख्खुः कर्मचारिणां हिताय अन्यः महत्त्वपूर्णः अनुकरणीयः च निर्णयः कृतवान्। सः व्याख्यातवान् यत् राज्यसर्वकारेण चतुर्थश्रेण्याः कर्मचारिणां कृते संबलं प्रदत्तं येषां नियमितीकरणं २००३ तमस्य वर्षस्य मेमासस्य १५ दिनाङ्कात् परं कृतम् अधुना पञ्चवर्षेभ्यः दैनिकवेतनसेवायाः स्थाने एतेषां कर्मचारिणां

पेन्शनगणनायाः कृते एकवर्षस्य नियमितसेवायाः लाभः प्रदत्तः भविष्यति।

एषः निर्णयः मुख्यमन्त्रिणः कर्मचारी- अनुकूल- पद्धतिं प्रतिबिम्बयति। राजनशर्मा इत्यनेन उक्तं यत् मुख्यमंत्री कर्मचारीसमुदायस्य शुभचिन्तकः अस्ति। यदा कदापि कश्चन कर्मचारी समस्यां गृहीत्वा तस्य समीपं गच्छति तदा सः सम्यक् शृणोति, तस्याः समाधानार्थं च सर्वप्रयत्नः करोति। सः अपि अवदत् यत् मुख्यमंत्री न केवलं कर्मचारिणां कृते अपि तु सामान्यजनस्य, आपदाग्रस्तानां जनानाम्, अनाथबालानां च कृते प्रशंसनीयं कार्यं करोति। सः अवदत् यत् मुख्यमंत्री पुरातनपेंशनयोजनायाः अनुकरणीयरूपेण पुनर्स्थापनस्य प्रतिज्ञां पूर्णं कृतवान्। राज्यस्य कर्मचारिणः एतत् कदापि न विस्मरिष्यन्ति। राजनशर्मा हिमाचलप्रदेशस्य कर्मचारिभिः राष्ट्रियपेंशनव्यवस्थायां निष्पिप्तं धनं राज्यसर्वकाराय प्रत्यागन्तुं केन्द्रसर्वकारेण आग्रहं कृतवान्। सः अवदत् यत् एनपीएस-व्यवस्थायाः अन्तर्गतं कर्मचारिणः आवश्यकतायां स्वस्य धनं निष्कासयितुं असमर्थाः भवन्ति, यत् दुर्भाग्यपूर्णं नीतिः अस्ति। सः अवदत् यत् एनपीएसतः निवृत्तिप्रक्रिया अत्यन्तं जटिला सीमितश्च अस्ति, येन कर्मचारिणां कृते कष्टानि भवन्ति। देशे सर्वत्र कर्मचारिणः सम्प्रति पुरातनपेंशनयोजनायाः पुनर्स्थापनार्थं युद्धं कुर्वन्ति, भविष्ये सफलतां अवश्यमेव प्राप्नुयुः।

राज्ये पश्चिमीविक्षोभः सक्रियः अस्ति, अस्मात् दिवसात् वर्षा, हिमपातः च भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

हिमाचलप्रदेशस्य ऋतुः पुनः एकवारं परिवर्तयितुं निश्चितः अस्ति। ऋतुविज्ञानकेन्द्रशिमलाद्वारा प्रसारितस्य नवीनतमस्य प्रसारणस्य अनुसारं राज्यस्य केषुचित् भागेषु नवम्बर ४, ५ दिनाङ्केषु गर्जनया विद्युत्-सहितं लघुवृष्टिः अपेक्षिता अस्ति। विभागस्य अनुसारं पश्चिमविकारः नवम्बर ४ दिनाङ्कात् पश्चिमहिमालयनक्षेत्रं प्रभावितं करिष्यति। कुकुमसेरीक्षेत्रे न्यूनतमं तापमानं न्यूनतमं १.२ डिग्री सेल्सियसः, ऊनायास्य अधिकतमं तापमानं ३१.२ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं प्राप्तम्। ऋतुविज्ञानविभागेन चम्बा, काङ्गडा, कुल्लूः, मण्डी, शिमलामण्डलानां कृते नवम्बर ४, ५ च दिनाङ्के पीतसचेतना प्रसार्य जनान् सतर्काः भवन्तु इति सचेतना दत्ता। विभागस्य अनुसारं आगामिषु २-३ दिवसेषु न्यूनतमं तापमानं अपेक्षिते कोऽपि महत्त्वपूर्णं परिवर्तनं नास्ति। तदनन्तरम् आगामिषु २-३ दिनेषु न्यूनतमं तापमानं क्रमेण २-५ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं न्यूनीभवति इति अपेक्षा अस्ति।

चिकित्सामहाविद्यालयेषु ३५ डिजिटल- रेडियोग्राफी- मात्रकानि, प्रत्येकं द्वौ सीटीइमेजिंगयन्त्राणि च- मुख्यमंत्री सुखुः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण सर्वकारीयस्वास्थ्यसंस्थासु निदानसुविधासु सुदृढीकरणाय व्यापककार्ययोजना निर्मिता अस्ति। अस्याः योजनायाः अन्तर्गतम् अत्याधुनिकनिदानसाधनस्थापनार्थं, रोगानां समये च निदानं सुनिश्चित्य, रोगिणां शीघ्रं चिकित्सां च कर्तुं २१३.७५ कोटिरूप्यकाणि व्ययन्ते। रोगानाम् अन्वेषणविलम्बेन स्वास्थ्यस्य क्षयः भवति। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुखुः स्वास्थ्यसंस्थानां आधुनिकीकरणाय व्यापकयोजनां कार्यान्वितुं स्वास्थ्यविभागाय निर्देशं दत्तवान्। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुखुः अवदत् यत् आईजीएमसी शिमला, चमियाना-चिकित्सालयः, नेरचौक-चिकित्सा- महाविद्यालयः, नाहन- चिकित्सा-

महाविद्यालयः, चम्बा- चिकित्सा- महाविद्यालयः इत्यत्र च १९५ कोटि-रूप्यकाणां व्ययेन पञ्च उच्च- रिजोल्यूशन- एमआरआई- यन्त्राणि क्रीयन्ते। तदतिरिक्तं सप्तसु चिकित्सामहाविद्यालयेषु २२८ कोटिरूप्यकाणां मूल्येन द्वे उन्नते सीटी-इमेजिंग-यन्त्रे स्थापिते भविष्यतः। तदतिरिक्तं परियोजनायां १८.७५ कोटिरूप्यकाणां मूल्येन ३५ डिजिटलरेडियोग्राफी- एककानां (प्रत्येक-चिकित्सा- महाविद्यालये पञ्च), ११४ कोटि-रूप्यकाणां मूल्येन १४ छदि- निलम्बित- डीआर- एक्स-रे-यन्त्राणां, सप्त-चिकित्सा- महाविद्यालयेषु ११४ कोटि-मूल्येन द्वौ उन्नत- अल्ट्रासाउण्ड-इमेजिंग-यन्त्राणां स्थापना च अन्तर्भवति। तदतिरिक्तं सप्तसु चिकित्सामहाविद्यालयेषु ११४ कोटिरूप्यकाणां व्ययेन सप्त डिजिटलमैग्राफी- एककाः स्थापिताः सन्ति, एतेषु सप्तचिकित्सा- महाविद्यालयेषु शिमलानगरस्य कमलानेहरू- चिकित्सालये च १४० कोटि-रूप्यकाणां व्ययेन अष्ट इमेजिंग- आर्काइव- पुनर्प्राप्ति- प्रौद्योगिकी- प्रणाल्याः स्थापनाः क्रियन्ते सः अवदत् यत् उन्नतनिदानसंरचनाया सह राज्यसर्वकारः स्वास्थ्यसेवाव्यवस्थायाः अन्यपक्षेषु अपि सुदृढीकरणं कुर्वन् अस्ति। स्वास्थ्यसेवाकर्मचारिणां अभावस्य निवारणाय वैधानां, पैरामेडिकलकर्मचारिणां, तकनीकीनां च रिक्तस्थानानि पूर्यन्ते।

मुख्यनिर्वाचनायुक्तः ज्ञानेशकुमारः विशिष्टपूर्व-छात्र- पुरस्कारेण स सम्मानितः

मुख्यनिर्वाचनायुक्तं ज्ञानेशकुमारं कानपुरे भारतीय- प्रौद्योगिकी-संस्थानं द्वारा विशिष्टपूर्व-छात्र- पुरस्कारेण स सम्मानितम्। १९८९ तमे वर्षे स्थापितः विशिष्टः पूर्वविद्यार्थीपुरस्कारः आः.आइ.टी.कानपुरद्वारा पूर्वविद्यार्थीनाम् उत्कृष्टानां उपलब्धीनां स्वीकारार्थं दत्तः सर्वोच्चः पुरस्कारः अस्ति। कुमारमहोदयेन बी.टेक इति उपाधिः अभियन्त्रिकी (Civil Engineering from IIT Kanpur in 1985) विषये १९८५ तमे वर्षे उत्तीर्णा। संस्थायाः ६६ तमे स्थापनादिवसस्य उत्सवे तस्मै पुरस्कारः प्रदत्तः।

मोतिहारी केन्द्रीयकारागारे चतुर्घण्टापार्यन्तं विशेष- समीक्षणकार्यं सम्पन्नम्, बहवः संशयास्पदवस्तवः प्राप्ताः

हिमसंस्कृतवार्ता- कुणालः कौशिकः, मोतिहारी। स्वर्णप्रभातः नामक- निरीक्षक- पुलिसाधिकारिणः नेतृत्वे मोतिहारीकेन्द्रीयकारागारे विशेषसमीक्षणकार्यं चतुर्घण्टापार्यन्तं निरवर्तत। एषा क्रिया

प्रातः चतुर्घण्टापार्यन्तं समाप्ता अभवत्, यस्मिन् कार्ये मंडलस्य वरिष्ठाधिकारिणः सुरक्षाबलसहिताः सम्मिलिताः आसन्। सूत्राणां वचनेन, समीक्षणकाले कारागारस्य भीषणापराधिनां कक्षाणां सूक्ष्मतया अन्वेषणं कृतम्। तस्मिन् समये अनेकानि संशयास्पदवस्तूनि लब्धानि इति वार्ता, यद्यपि तेषाम् अधिकृतपुष्टिः अद्यापि न प्राप्ता। एतेनैव समयेन प्रशासनम् द्वादशशयः कुख्यातापराधिभ्यः अन्यत्र स्थानान्तरणस्य प्रस्तावं प्रेषितवान्। तेषु मुकेश पाठकः, यशवन्तगिरिः, गब्बरयादवः इत्यादयः प्रसिद्धाः अपि अन्तर्भवन्ति। स्वर्णप्रभातस्य नेतृत्वे कृतं एतत् समीक्षणकार्यं कारागारव्यवस्थायाः शोधनाय, सुरक्षाव्यवस्थायाश्च सुदृढीकरणाय महत्त्वपूर्णं इति मन्यते।

बिहार-विधानसभा-निर्वाचनस्य प्रथमचरणस्य प्रचारः

हिमसंस्कृतवार्ता: - बिहारविधानसभानिर्वाचनस्य प्रथमचरणस्य प्रचारकार्यस्य केवलं दिनद्वयं एव अवशिष्टम् अस्ति, अतः एन्. डी. ए. अथ महाघटबन्धन् इत्येतयोः तारक-प्रचारकाः सम्पूर्णराज्ये जनसभाः सम्बोधयन्तः सन्ति। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदी इत्यनेन गतदिने सायंकाले दिनकरगोलाम्बरतः राजधानी पटनानगरस्य ऐतिहासिकगान्धीमैदानपर्यन्तं विशालं मार्गदर्शनम् आयोजितम्। १.५ किलोमीटर अधिकं मार्गप्रदर्शने जनाः विशेषतः महिलाः, एनडीए-कर्मचारिणः च प्रधानमन्त्रिणः स्वागतं कृतवन्तः। आयोजने प्रधानमन्त्री एनडीए-अभ्यर्थीनां समर्थनं याचितवान्। भोजपुर-जनपदस्य आरा-नगरे जनसभां सम्बोधयन् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी उक्तवान् यत् एन्. डी. ए-पक्षस्य निर्वाचन घोषणा-पत्रम् बिहारस्य विकासाय निष्ठापूर्वकप्रयत्नस्य प्रतिनिधित्वं करोतीति। तद्विपरीतम्, सः महाघटबन्धन् इत्यस्य घोषणापत्रं असत्यैः पूरितमस्तीति वर्णितवान्। श्रीमोदी अवदत् यत् एन्. डी. ए. इत्यस्य संकल्पपत्रम् शिक्षायाः, स्वास्थ्यसेवायाः, वृत्तवसराणाञ्च विषयेषु केन्द्रितमस्ति। प्रधानमन्त्री अवदत् यत्, मुख्यमन्त्रि महिला रोजगार योजनान्तर्गतं त्रिशल्लक्षीतरैक कोट्यधिकधिकाः लाभार्थिनः दश-सहस्ररूप्यकाणां आर्थिकसाहाय्यं प्राप्तवन्तः। जनतादल-युनाइटेड इत्यस्य राष्ट्रियः अध्यक्षः मुख्यमन्त्री च नितेशकुमारः मुङ्गेरमण्डलस्य तारापुरक्षेत्रे निर्वाचनसमारोहं सम्बोधयन् अवदत् यत् राष्ट्रियजनतादलम् कदापि बिहारस्य विकासं सुनिश्चितं कर्तुं न शक्नोतीति यतो हि तेषां दलम् वंशवादस्य राजनीतौ विश्वसतीति। काङ्ग्रेस-पक्षस्य सांसदः राहुलगान्धी इत्येषः अकथयत् यत् यदि बिहारराज्ये महाघटबन्धनं सत्तां प्राप्स्यति तर्हि उत्तमशिक्षां प्रदास्यतीति।

अखिलभारतीययुवामहोत्सवः केंद्रीयसंस्कृतविद्यापीठस्य नासिकपरिसरे आयोज्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- नासिकनगरम्। केंद्रीयसंस्कृतविद्यापीठेन (नवदिल्लीस्थितेन) भारतसंसदाधनमोदितेन, नवम्बरमासस्य तृतीयात् पञ्चमीदिनाङ्कपर्यन्तं २०२५ तमे वर्षे कालावधौ दक्षिणविभागस्य अखिलभारतीययुवामहोत्सवस्य भव्यं आयोजनं नासिकपरिसरे विधास्यते। अस्मिन् महोत्सवे महाराष्ट्र-, कर्णाटक-, तमिळनाडु-, केरळ-राज्येषु स्थितानि संस्कृतविद्यापीठाः महाविद्यालयाः च स्वयमेव भागग्रहणाय समागमिष्यन्ति। एतासु स्पर्धासु एकोनत्रिंशत् (२९) प्रकारकाः क्रीडाः आयोज्यन्ते, यत्र प्रायः २४० संस्कृतविद्यार्थिनः युवानः सहभागिनः भविष्यन्ति। अस्य महोत्सवस्य प्रमुखोऽभिप्रायः अस्ति - "संस्कृतभाषया युवानां सर्वाङ्गविकासः, तथा च संस्कृतम् अपि क्रीडा-संस्कृति-शिक्षणक्षेत्रेषु प्रासंगिकं भवेत्" इति। अस्य आयोजनस्य नेतृत्वं प्रो. नीलाभतिवारीमहोदयेन, नासिकपरिसरस्य संचालकेन, क्रियते। तेन उक्तं यत् "नासिकपरिसरः राष्ट्रीयशिक्षानीतिः २०२० इत्यस्य सुसम्पादनाय भारतीयज्ञानपरम्परायाः आदर्शरूपं प्रादर्शयति।" केंद्रीयसंस्कृतविद्यापीठं भारतसर्वकारस्य प्रमुखं संस्कृतशिक्षासंस्थानम् अस्ति। विद्यापीठस्य कुलगुरुः प्रो.फे.सरः श्रीनिवासवरखेडी-महाशयः, यस्य नेतृत्वे विद्यापीठं NAAC-नामकस्य राष्ट्रीयमूल्याङ्कनमान्यतासंस्थायाः A++ इति उच्चतमं श्रेणीमानं प्राप्तवद् अस्ति।

भारतीय-शेयर- विपणौ विदेशीयाः निवेशकाः १४,६१० कोटिरूप्यकाणां निवेशं कृतवन्तः

भारतीय-शेयर-आपणात् मासत्रयं यावत् निरन्तरं धनं निष्कास्य विदेशीयाः निवेशकाः अक्टोबर्-मासे अर्थात् गतमासे अस्मिन् मदे १४,६१० कोटिरूप्यकाणां निवेशं कृतवन्तः नवीनतमदत्तांशानुसारं विदेशीयनिवेशकाः अपि गतमासे भारतीयविपणौ ३५०७ कोटिरूप्यकाणां निवेशं कृतवन्तः, एवं अक्टोबर्मासे भारतीयपूज्य्यापणे विदेशीयनिवेशकानां कुलनिवेशः १८,११७ कोटिरूप्यकाणि आसीत्। ततः पूर्वं विदेशीयनिवेशकाः सेप्टेम्बरमासे भारतीयशेयरापणात् २३,८८५ कोटिरूप्यकाणि, अगस्तमासे ३४,९९० कोटिरूप्यकाणि, जुलैमासे १७,७०० कोटिरूप्यकाणि च निष्कासितवन्तः आसन्।

विख्यातः भारतीयः अर्थशास्त्रज्ञः अमर्त्यसेनः

माध्यमः-https://sa.wikipedia.org/wiki/अमर्त्यसेन_सेन

अमर्त्यसेनः विख्यातः भारतीयः अर्थशास्त्रज्ञः । नवम्बरमासस्य तृतीये दिनाङ्के १९३३ तमे ख्रीष्टाब्दे भारतस्य पश्चिमेबंगराज्ये अभवत् । अर्थशास्त्राय एतेन कृतानि योगदानानि, समाजस्य निर्धनानां समस्यानां विषये अस्य आसक्तिं च पुरस्कृत्य अयं १९९८ तमे वर्षे नोबल्-पारितोषिकेण सम्मानितः । दुर्भिक्षायाः हेतूनां विषये अनेन कृतानां प्रयासानां कारणतः आहाराभावसमस्यायाः प्रायोगिकपरिहारान् प्राप्तुं शक्तवन्तः । नेषनल्-हुमानिटिस्-पदकम् अनेन २०१२ तमे वर्षे प्राप्तम् । इदं पदकं प्राप्तवान् प्रथमः अनिवासी-अमेरिकाजनः अयमेव । अद्यत्वे अयं थामस् डब्ल्यू लमण्ट् विश्वविद्यालये प्राध्यापकः, हार्वर्ड विश्वविद्यालये अर्थशास्त्र-तत्त्वशास्त्रयोः प्राध्यापकः च अस्ति । हार्वर्ड-सोसैटि-सदस्येषु अयं ज्येष्ठः गौरवसदस्यः अस्ति । आल् सोल्स् विद्यालयस्य आक्सफर्ड् विद्यालयस्य च विशिष्टगौरवसदस्यः, ट्रिनिटि-केम्ब्रिड्ज्-विद्यालययोः गौरवसदस्यश्च अस्ति । आक्सिड्ज्-विद्यालयस्य प्रथमः भारतीयः प्रथमः एशियनीयः प्रमुखः अस्ति । चत्वारिंशत्सु वर्षेषु अमर्त्यसेनस्य पुस्तकानि एकत्रिंशदधिकभिः भाषाभिः अनूदिताः सन्ति । शान्त्यै रक्षणाय च अर्थशास्त्रज्ञाः (Economists for Peace and Security) इत्येतस्य गणस्य विश्वस्तः अस्ति । 'टैम्'पत्रिकया निर्दिष्टम् अस्ति यत् 'एशियन्-नायकानां ६० वर्षाणि' इत्यस्याम् आवल्यां तस्य नाम योजितवती अस्ति । अपि च 'जगतः १०० अति प्रभावशालिनः जनाः' इत्यत्र अपि अस्य नाम योजितमस्ति । 'जगतः अपेक्षिताः ५० अति प्रभावशालिनः' इत्यस्मिन् २०१० तमायां सञ्चिकायाम् अस्य नाम निर्दिष्टवती अस्ति न्यू स्टेट्स्मन् पत्रिका ।

बाल्यजीवनं विद्याभ्यासश्च

पश्चिमवङ्गराज्ये शान्तिनिकेतने हिन्दुवङ्गवैद्यब्राह्मणकुले सेनस्य जन्म अभवत् । रवीन्द्रनाथठागुरेण 'अमर्त्यसेनः' इति नाम चितम् इति श्रूयते । तस्य मातामहः आचार्यः क्षितिमोहनसेनः रवीन्द्रनाथठागुरस्य आत्मीयः आसीत् । सः मध्यकालीनभारतीयैतिहासस्य तज्ज्ञः, हिन्दुतत्त्वशास्त्रे कृतभूरिपरिश्रमः, विश्वभारती-विश्वविद्यालयस्य द्वितीयः उपकुलपतिश्च आसीत् । तस्य मातामहः, प्रथमनिर्वाचनाधिकारिणः सुकुमारसेनस्य, प्रसिद्धवैद्यस्य अमियासेनस्य, न्यायवादिनः अशोककुमारस्य च पितृव्यः आसीत् । सेनस्य पिता प्राध्यापकः आशुतोषसेनः माता अमिता । एतौ ढाकायाः मणिकगञ्जे जन्म प्राप्तवन्तौ । तस्य पिता ढाकाविश्वविद्यालये रासायनिकशास्त्रस्य प्राध्यापकः आसीत् । अग्रे वेस्ट्बेङ्गल्-पब्लिक्-सर्वीस्-कमीषन्-संस्थायाः अध्यक्षरूपेण देहल्यां बहूनि वर्षाणि कार्यम् अकरोत् ।

आधुनिक-पश्चिमवङ्गराज्यस्य ढाकायां सैण्ट् ग्रेगोरिविद्यालये सेनस्य प्रौढशालाभ्यासः जातः । १९४७ तमे वर्षे भारतस्य विभजनानन्तरं तदीयं कुटुम्बं भारतं प्रति आगतम् । भारते सेनः विश्वभारती-विश्वविद्यालय-विद्यालये अपठत् । ततः कोल्कोतानगरस्थे प्रेसिडेन्सिविद्यालये अर्थशास्त्रम् अधीत्य बि ए पदवीं प्रथमश्रेण्यां प्राप्तवान् । १९५३ तमस्य गणस्य अति प्रतिभावान् विद्यार्थी आसीत् सः । तस्मिन् एव वर्षे सः केम्ब्रिड्ज्मध्ये विद्यमानं ट्रिनिटिविद्यालयं प्रति अगच्छत् । तत्र १९५६ तमे वर्षे ऐच्छिकपदवीपरीक्षां प्रथमश्रेण्या उत्तीर्णः । सः केम्ब्रिड्ज् मजिसस्य अध्यक्षरूपेण चितः । ट्रिनिटिविद्यालये पठनावसरे एव सेनेन प्रशान्तचन्द्रमहलनोबिसः मिलितः, यः सेनस्य व्यक्तित्वात् नितरां प्रभावितः जातः । कलकत्तां गतः सः तदानीन्तनेन शिक्षणमन्त्रिणा त्रिगुणसेनेन अभिलत् । नूतनजादवपुरविश्वविद्यालयस्य संस्थापने त्रिगुणसेनः उपकरणरूपः जातः । परीक्षायाः समाप्तेः अनन्तरं सेनः अर्थशास्त्रे विद्यावारिधिं (डाक्टरेट्) प्राप्तुम् आवेदनं समर्प्य वर्षद्वयात्मकं विरामं प्राप्य भारतं प्रत्यागतः । त्रिगुणसेनः अनुपदमेव तं जाधवपुरस्य विश्वविद्यालये अर्थशास्त्रविभागे प्राध्यापकत्वेन नियुङ्गवान् । तदा तस्य वयः आसीत् २३ वर्षाणि । अद्यत्वे अपि तस्मिन् लघुवयसि विश्वविद्यालये प्राध्यापकत्वं प्राप्तवान् जनः सः एकः एव अस्ति । तत्र कार्यकरणवसरे बेनारस् हिन्दु विश्वविद्यालये पाठयतः अर्थशास्त्रे कृतभूरिपरिश्रमस्य ए के दासगुप्तस्य मार्गदर्शनं सेनेन प्राप्तम् । सेनः १९५९ तमे वर्षे केम्ब्रिड्ज्विद्यालयं प्रतिगतवान् । ट्रिनिटीविद्यालयतः तेन विशेषानुमतिः प्राप्ता यत् वर्षचतुष्टयं तेन यत्किमपि कर्तुं शक्यते इति । तदवसरे तेन तत्त्वशास्त्रम् अध्येतव्यम् इति अपूर्वनिर्णयः कृतः । अग्रिमशोधकार्याय इदं नितरां प्रयोजनाय जातम् । तत्त्वशास्त्रस्य अध्ययनस्य महत्त्वविषये सः वदति - अर्थशास्त्रस्य केचन प्रमुखाः अंशाः तत्त्वशास्त्रस्य पृष्ठभूमिकायामेव समीचीनतया अवगन्तुं शक्याः इत्येतन्मात्रं न अपि च तत्त्वशास्त्रस्य पठनं स्वयं महत्त्वपूर्णम् इति १९६०-१९६१ वर्षयोः अमर्त्यः मस्सचुसेट्स् इन्स्टिट्यूट् आफ् टेक्नालजि विद्यालये सन्दर्शक-प्राध्यापकत्वेन कार्यम् अकरोत् [५] । बर्क्ले, स्ट्यान्फोर्ड्, कार्नेल् महाविद्यालयेषु अपि एवं कार्यम् अकरोत् । तेन कल्कत्ताविश्वविद्यालये अपि अर्थशास्त्रं बोधितम् । १९६१ तः-१९७२ पर्यन्तं डेल्लि स्कूल् आफ् एकनामिक्स् शिक्षणसंस्थायां प्राध्यापकत्वेन कार्यं कृतम् । अयं कालः तस्याः संस्थायाः स्वर्णकालः इति कथ्यते । १९७२ तः १९७७ पर्यन्तं तेन लण्डन् स्कूल् आफ् एकनामिक्स् मध्ये अर्थशास्त्रप्राध्यापकत्वेन कार्यं कृतम् । १९७७ तः १९८६ पर्यन्तम् आक्सफर्ड्-विश्वविद्यालये कार्यं कृतम् । १९८६ तमे वर्षे तेन हार्वर्ड्-विश्वविद्यालयः प्रविष्टः । १९८८ तः २००४ पर्यन्तं केम्ब्रिड्ज्-विश्वविद्यालये कार्यम् अकरोत् । पुनः २००४ तमे वर्षे हार्वर्ड्-प्रति प्रत्यागच्छत् ।

"विनोद-कणिका"

१ नोबेलशान्तिपुरस्कारः, यः एकस्या महिलायाः कृते प्रदत्तः - न सुकरम्? २ "निरन्तरं वदन्तु, एतेन मनः लघु भवति, भवतः पुरतः स्थितः जनः च गुरुशिरः अनुभवति। एतत् वैज्ञानिकभाषायाम् "ऊर्जास्थानान्तरणम् इति कथ्यते" ३ सर्वेषां झञ्झावातानां नाम केवलं स्त्रीलिङ्गे एव भवति। याः स्त्रीणाम् महत् गौरवम्। यथा- ओखी, कटरीना, लीजा, लैरी, सुनामी, बुलबुल, तितली आदि। यत् घण्टाभिः यावत् विनाशं कुर्वन्ति। "भूकम्पः" इति एकमेव पुलिङ्गशब्दः सः पामरः केवलं दश- पञ्चादशः निमिषं फरफरायते/ आस्फालयते। ततः च शान्तः भवति। एतत् तु अन्यायम् अस्ति खलु?

डा. वर्षा प्रकाशः टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्

महानसंगीतज्ञः लक्ष्मीकान्तः

लक्ष्मीकान्तशन्तरामकुदलकरस्य जन्म १९३७ तमस्य वर्षस्य नवम्बर-मासस्य ३ दिनाङ्के लक्ष्मीपूजनदिने अभवत् । तस्य जन्मतिथित्वात् लक्ष्मी इति नाम्ना लक्ष्मीदेव्याः नाम्ना अभवत् । सः बाल्यकालं अत्यन्तं दरिद्रतायां मुम्बई-नगरस्य वाइले पार्ले (पूर्व) झुग्गी-वसतिषु व्यतीतवान् । तस्य पिता बाल्ये एव मृतः । स्वपरिवारस्य दुर्बलवित्तीयस्थितेः कारणात् सः शैक्षणिकशिक्षां सम्पन्नं कर्तुम् असमर्थः अभवत् । लक्ष्मीकान्तस्य पितुः मित्रं स्वयं सङ्गीतकारः लक्ष्मीकान्तं तस्य अग्रजं च सङ्गीतं शिक्षितुम् उपदेशं दत्तवान् । तदनुसारं लक्ष्मीकान्तः सारङ्गीवादनं शिक्षितवान्, तस्य अग्रजः तबलावादनं शिक्षितवान् । सः प्रसिद्धस्य सारङ्गीवादकस्य हुसैन अली इत्यस्य सङ्गमे वर्षद्वयं व्यतीतवान् । लक्ष्मीकान्तः भक्तपुण्डलिक (१९४९) आन्खेन् (१९५०) इति हिन्दीचलच्चित्रेषु बालनटरूपेण स्वस्य चलाच्चित्रवृत्तिम् आरब्धवान् । सः कतिपयेषु गुजरातीचलच्चित्रेषु अपि अभिनयम् अकरोत् ।